

PRZEMYSŁOWIEC

EDABROWA

Drzewiecki & Jeziorański

INŻYNIEROWIE

Adres: Warszawa, Aleje Jerozolimskie Nr. 85. (dom własny). Telegr. Dejot.

Wodociągi i Kanalizacje. ❁ Ogrzewania i Wentylacje. ❁ Automatyczna regulacja temperatury.

Firma wykonała w ciągu **trzynastu lat** działalności około 1500 instalacji. 65

Podgórze-Bonarka

(pod Krakowem).

FABRYKA PORTLAND CEMENTU

Bernard Liban i Spka

14 poleca swój produkt najprzedniejszej jakości. 65

Fabryka Maszyn i Odlewnia

2 **Księcia A. LUBOMIRSKIEGO we Lwowie**

Lwów-Podzamecze ul. Św. Marcina 11.

Adres dla telegramów: SRENIAWA-LWÓW.— Telefon 559. — Konto poczt. Kasy Oszczęd. 867201.

Wykonywa wszelkie roboty, wchodzące w zakres przemysłu maszynowego:

1. Urządzenia, rekonstrukcje i reperacje gorzelń, browarów, młynów, tartaków, cegielń i innych zakładów przemysłowych.
2. Kotły parowe, konstrukcje żelazne, rezerwoary i wszelkie inne roboty kotlarskie.
3. Jako specjalność: transmisje o kołach pasowych, formowanych maszynowo, wykonane przy pomocy maszyn specjalnych.
4. Odlewy żelazne z własnych i nadesłanych modeli od najlżejszych do 5000 kg. wagi. Odlewnia zaopatrzona w najnowsze maszyny do formowania, daje nam możliwość zadowolnić najostrzejsze wymagania odbiorców naszych.

Prosimy o zwrócenie uwagi na markę ochronną na wyrobach naszych. 57

ORENSTEIN i KOPPEL

Fabryki kolei wąskotorowych i lokomotyw

BIURO:

Łwów

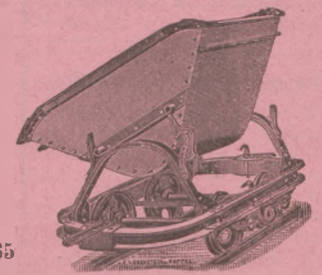
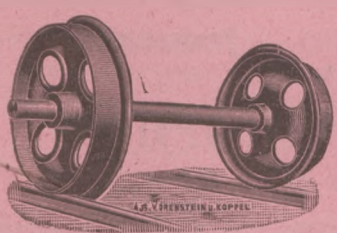
Pasaż Mikolascha

Składy:

ul. Grodecka 127.

Telefon Nr. 594.

URZĄDZAJĄ I DOSTARCZAJĄ

65

Koleje polne, lasowe, oraz dla celów przemysłowych, do ruchu ręcznego, konnego, parowego i elektrycznego. Spląty amortyzacyjne.

Koleje linowe — Koleje elektryczne — Koleje przenośne — Koleje drugorzędne — Koleje dojazdowe — Lokomotywy — Wózki — Bagiey ręczne i parowe.

Wynajmuje kompletnie urządzone koleje. Roboty przedwstępne, trasowanie.

Katalogi, kosztorysy, rysunki darmo i opłatnie. 3

14 Katalogi, kosztorysy, cenniki darmo i opłatnie.

„Architekt”

miesięcznik poświęcony architekturze, budownictwu i przemysłowi artystycznemu

wychodzi w Krakowie raz w miesiącu, w zeszytach ozdobionych licznymi ilustracjami i tablicami rysunkowymi.

Przedpłata rocznie 20 R., 10 Rb., 20 m., lub 30 fr. — Pojedynczy zeszyt 2 R., 1 Rb., 2 m., lub 3 fr.

Dla członków polskich Towarzystw technicznych o 20% taniej.

Kraków, ul. Zgoda 1.

„Chemik polski”

Czasopismo poświęcone wszystkim gałęziom chemii teoretycznej i stosowanej

Wychodzi co tydzień w Warszawie. —

Prenumerata wraz z przesyłką pocztową wynosi: Rb. 10 rocznie, Rb. 5 półr. i Rb. 2 kop. 50 kwartalnie.

Warszawa, Marszałkowska 118.

„EKONOMISTA”

pod redakcją Stefana Dziwulskiego przy współudziale komitetu redakcyjnego

Warszawa, ul. Podwale 4.

Ekonomista wychodzi w końcu każdego kwartału w zeszytach zawierających 10 do 13 arkuszy druku.

Cena ekonomisty w Warszawie:

rocznie . . . 5 Rb. — kop.
półrocznie . . 2 „ 50 „

na prowincyi:

rocznie 6 Rb.
półrocznie 3 „

Prenumeratę za granicą przyjmuje księgarnia Gebethnera i Ski w Krakowie. Rocznie 16 koron lub 13 marek. Półrocznie 8 kor. lub 6 M.

Cena pojedynczego zeszytu 1-50 Rb.

7

Sokolnicki & Wiśniewski Fabryka elektrotechniczna i Zakład instalacyjny

15

L W Ó W.

Biuro centralne i fabryka: Lwów, na Błonie 38 (dom własny)

Biura instalacyjne: Lwów, ulica Akademicka 1. 16.
Kraków, plac Maryacki 1. 9.

Adres telegraficzny: Grom, Lwów. — Grom, Kraków.

Wyrób i największe składy artykułów elektrotechnicznych.

Budowa kompletnych stacji elektrycznych. Wyzyskiwanie sił wodnych do wytwarzania energii elektrycznej i zastosowania jej w przemyśle i gospodarstwach rolnych. — Większość znaczniejszych urządzeń elektrycznych w Galicyi od roku 1903 wykonała firma Sokolnicki & Wiśniewski.

Projekty, kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

65

Wodociągi dla miast, miasteczek, zakładów publicznych i domów prywatnych

8

buduje

5

Zygmunt Rodakowski

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWY WODOCIĄGÓW

65

dawniej biuro instalacyjne „Towarzystwa Akc. dla przedsiębiorstw elektrycznych, wodociągów i kanalizacji”.

we Lwowie ul. Sykstuska 1. 26.

Telefon 667.

Wykonuje wszelkie poszukiwania za wodą, plany i projekty wodociągowe, ujęcia źródeł i wiercenia lub kopania studzien, całkowite wodociągi miejskie, zupełne instalacje wodociągowe w gmachach publicznych i prywatnych, klozety, łaźienki od najprostszyszych do najwykwintniejszych, cyrkulacje wody gorącej, odpływy i kanalizację.

Materyał doborowy. — Wykonanie wzorowe. — Ceny umiarkowane.

Adres dla listów: Zygmunt Rodakowski Lwów.

Adres dla telegramów: Rodakowski Lwów.

Dyplom honorowy Buczacz 1905.

Tarnopol 1905.

Zaprzyśiężony rzeczoznawca
c. k. Sądu
krajowego
we Lwowie.

Buczacz 1905.

Pierwszy
krajowy zakład budowy
młynów

Fabryka
maszyn i kamieni
francuzkich

LEOPOLD HERRMANN

Lwów, ul. Grodecka 14 a.

URZĄDZA i PROJEKTUJE wedle nowoczesnych wymagań budowy nowych jakoteż rekonstrukcyę starych młynów wszelkich systemów z popędem maszyn parowych, motorów i turbin wodnych. PRZYJMUJE dostawy kompl. urządzeń z pierwszorzędných krajowych i zagranicznych fabryk, dla gorzełń, browarów, tartaków, fabryk krochmalu, syropu kartoflanego, drożdży, cegieł parowych, elektrycznego oświetlenia i przeniesienia siły, wodociągów i ogrzewań centralnych. SKŁAD motorów lokomobil do poruszania za pomocą gazu, benzyny, spirytusu, ropy naftowej, nafty i pary oraz aparaty do wytwarzania gazu z antracytu i koks. Kasy ogniotrwałych, sikawek, pomp i t. p.

OGŁOSZENIA.

BACZNOŚĆ!

Zauważyliśmy w ciągu rocznego naszego doświadczenia w Galicyi, że nie wszędzie umiejętnie umieją się obchodzić z maszynami, co jest przyczyną, że maszyny nasze należące bezsprzecznie obecnie do najlepszych, nie zawsze oddają taką usługę jak powinny.

Dla zapobieżenia temu, sprowadziliśmy całkiem **nową instrukcję** obchodzenia się z maszyną, która to instrukcja przedstawia w kilkudziesięciu obrazkach dokładny sposób ustawienia, regulowania i rozbierania wirówki. Instrukcja ta jest tak **pouczającą**, że każdy laik nawet potrafi z maszyną odpowiednio się obchodzić.

Oprócz tego oświadczamy, że odtąd każdą od nas kupioną **wirówkę** ustawiamy przez naszego monterów **bezpłatnie**, tak, że przy montowaniu całego urządzenia nie liczymy czasu zużytego na ustawienie wirówki. Ponadto każdy kupujący całe urządzenie mleczarni wartości 5.300 K — ma prawo żądać

raz na rok bezpłatnej kontroli maszyn.

Dla spokoju kupujących, że otrzymują maszyny najlepszej jakości oświadczamy, że przyjmujemy **gwarancję na rok** w ten sposób, że gdyby w tym czasie maszyna okazała się złą dowodnie, jesteśmy skłonni takową wymienić, **bez dalszych pretensyj**.

Zwracamy uwagę, że oprócz maszyn i naczyń mleczarskich, dostarczamy także maszyny do lodu i aparaty do chłodzenia niskiego.

Nowe katalogi bezpłatne wyszły już z druku i wysyłamy franco i darmo.

Burmeister i Wain

Tow. akcyjne dla budowy maszyn i okrętów — Biuro techniczno-mleczarskie Galicyjskiego Tow. mleczarskiego.

Kraków, Basztowa 13.

Lwów, Karola Ludwika 3. Tow. gosp.

Biuro techniczne dla przemysłu chemicznego**Tadeusz Jngwer, inżynier chemik**

Projektuje i urządza fabryki chemiczne, jak cukrownie, browary, gorzelnie, fabryki syropu, drożdży, sody, kwasów, chemikaliów, farb i innych artykułów.

Pouczenia i przepisy dla drobnego przemysłu chemicznego, jak wyrób past, smarów, atramentu, lakierów, perfum.

Pracownia chemiczno-techniczna

Lwów, Pasaż Mikolascha.

SZTUCZNE

WODY MINERALNE I LEGZNICZE

przewyższające dobrocią i świeżością wody naturalne wyrabia z polecenia i pod kontrolą **Komisji Przemysłowo-lekarskiej** lwowskiego **Towarzystwa Lekarskiego**

FABRYKA - „ZDROWIE“

Lwów, **ul. Krzyżowa 1. 42.**

NR. TELEFONU 544.

NR. TELEFONU 544.

ZNAKOMITA WODA STOŁOWA „ZDROWIE“.

Specyalność: Młyny w połączeniu z motorami ssąco-gazowymi. Koszt zmielenia 100 kg. razówki 10 h.

Wszelka gwarancja za jakość i dobroć mąki.

Pierwszorządny fabrykat. — Dogodne warunki spłaty.

**Biuro techniczne
i Zakład budowy młynów
i elektryczności**

Maurycy Goldschlag-Głazowski

Lwów, ul. Grodecka 1. 42.

Projektuje i urządza młyny, tartaki, gorzelnie, browary.

Przeprowadza instalacje światła elektrycznego i wodociągów.

Młyny najnowszego systemu, motory benzynowe ssąco-gazowe o gwarantowanym koszcie ruchu 1—1½ hal. na siłę konia i godzinę.

Marcin PRUGAR i syn

PAROWA FABRYKA WYROBÓW
STOLARSKICH I PARKIETÓW

Lwów, Supińskiego 1. 5. Telefon Nr. 563

poleca: wszelkie w zakres stolarstwa wchodzące wyroby
po cenach najniższych.

Zamówienia tak ze Lwowa jak i prowincyi skutecznie się w jak
najrychlejszym terminie.

Własne biuro rysunkowe.

Kosztorysy wszelkie i przedmiary bezpłatnie.

56

Wyroby tkackie

Tkalni płócien i Składu wysyłkowego

M. MIESOWICZA

w Korczynie obok Krosna.

Odznaczone na wystawach krajowych najwyższemi
nagrodami **wyroby tkackie** z najlepszego prze-
dziwa, jako: Płótna, białe krośniaki i weby
zwykłej prześcieradłowej szerokości. Dymy, Dre-
lizki, Ręczniki, Chusteczki do nosa, Ścierki, Obrusy,
Serwety, Barchany, Flanele. Szewioty, Płóciénka,
kolorowe na fartuszki, sukienki, bluzki i t. p.

poleca po cenach umiarkowanych.

Na żądanie wysyła się cennik i próbki opłatnie.

Fabryka maszyn dla budowy młynów

przedtem **C. G. W. KAPLER** Tow. akcyjne, Berlin Nr. 20 Prinzenallee 75—76

urządza i projektuje wedle nowoczesnych wymagań budowy nowych, jakoteż rekonstrukcyę starych
młynów wszelkich systemów z popędem maszyn parowych motorów i turbin wodnych. Wyłączne zastę-
pstwo dla Galicyi i Bukowiny firma: Pierwszy krajowy zakład budowy młynów, fabryka maszyn i kamieni
francuskich

LEOPOLD HERMANN Lwów, Grodecka 14 a,

Referencyami na dotychczas urzędne większe młyny, oraz kosztorysami i katalogami, służę uprzejmie
na żądanie.

Wyroby dyetetyczne nadzwyczajna oszczędność i do-
godność w każdym gospodar-
stwie poleca

**Pierwsza Fabryka krajowa
wyrobów dyetetycznych**

M. Zaccalle, Wola Duchacka, p. Podgórze

Gotowe ciasto do pieczenia (daje pieczywa na 8 osób)
czekoladowe, korzenne, paczka — angielskie, zdro-
wia, paczka 75 h. — „Leguminy pudding“ (dla 6 osób)
różne owocowe smaki, po 20 h., czekoladowe po 30 h.
„Proszek drożdżowy“ po .0 h. — „Cukier waniliowy“
po 14 h. — „Wanilinowy proszek do sosów“ po 12 h.

Do nabycia we wszystkich sklepach spożywczych, jeśli
brak, odnieść się wprost do fabryki. Wysyłka odwrotnie.

PIERWSZY ZAKŁAD
FOTO-HEMIGRAFICZNY
ETRZEMESKIEGO
WE LWOWIE
ul. Trzeciego Maja 7.
WYKONUJE:
FOTODRUKI, KLISZE
CYKNOGRAFICZNE
I MIEDZIOTYPI
(AUTOTYPIE)
do celów ilustrowania
DZIEŁ NAUKOWYCH
I POWIEŚCIOWYCH
JAKOŻE DO CENNIKÓW
FABRYCZNYCH-PRZEMYSŁOWYCH
I HANDLOWYCH.

ZALOZONY 1868

Towarzystwo akcyjne dla handlu i transportu

(J. B. Schmarda, Rotter & Perschitz)

Filia we Lwowie ul. Trzeciego Maja 1. 11.

pod protektoratem

**LIGI POMOCY PRZEMYSŁOWEJ I KRAJOWEGO ZWIĄZKU
PRZEMYSŁOWEGO.**

Pośredniczy w ekspozycie krajowych produktów
i wyrobów przemysłowych.

Utrzymuje ruch zbiorowych ładunków z Wiednia,
Budapesztu, Tryestu i t. p.

Na żądanie oferty i bliższe wskazówki.

PRZEMYSŁOWIEC

TYGODNIK POPULARNY DLA SPRAW TECHNIKI I PRZEMYSŁU

Wychodzi w każdą sobotę rano.

Prenumerata wynosi: W AUSTRII: miesięcznie K 1'20, kwartalnie K 3'50, rocznie K 14'—. W NIEMCZACH: kwartalnie M 3'50, rocznie M 14'—. W KRÓLESTWIE POŁSKIM: kwartalnie koron 4'—, rocznie koron 16'—.

NUMER POJEDYNCZY 40 hal.

Redakcja i Administracja: Lwów, ulica Akademicka 1. 26.
Konto czekowe 76.233. Telefon Nr. 806.

ZASTĘPSTWO NA KRÓLESTWO: Księgarnia E. Wende i Sp.
Warszawa (Krakowskie Przedmieście 9).

Ogłoszenia: od miejsca wiersza jednej szpalty drobnym drukiem (petit) 40 hal. Przy zamówieniach kwartalnych lub rocznych znaczny opust. — Pomieszczenie FIRMY w rubryce „Co i gdzie wyrabia się w kraju?” za jeden wiersz na rok cały (52 razy) K 5'—, na pół roku K 3'—.

Prenumeratę przyjmują wszędzie biura dzienników i księgarń oraz Administracja „PRZEMYSŁOWCA”, Lwów, przy ulicy Akademickiej 1. 26.

PRZEDRUK JEDYNIENIE ZA PODANIEM ŹRÓDŁA.

Redaktor naczelny: inżynier cywilny **Edmund Libański.**

TREŚĆ: 1. O spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością. — 2. Sprawy przemysłowe. Rozszerzenie zastosowania produktów naftowych (Ciąg dalszy). *Prof. R. Załoziecki.* — 3. Sprawy techniczne. Nowe doświadczenia w dziedzinie techniki hartowania. — 4. Pouczenia i przepisy — 5. Turystyka. Przemysł turystyczny. (Ciąg dalszy). — 6. Przemysł artystyczny. Piękno w życiu. (Ciąg dalszy). — 7. Sprawy Robiece. Inspektorki sanitarne w Anglii. 8. Kronika techniczno-przemysłowa. — 9. Fejleton. Nafta i naftiarze. (Ciąg dalszy) 10. Z różnych dziedzin. Powietrze i słońce jako najlepsze i najtańsze środki lecznicze. — 11. Ogłoszenia.

Z dniem 1. października rozpoczynamy IV. kwartał pisma; (rok III-ci) ponieważ »Przemysłowiec« istnieje poparciem czytelników i zwolenników naszych dążeń, a wszelkie koszty wydawnictwa, wyrównywać musimy bez zwłoki, prosimy usilnie o wyrównanie zaległości i przesyłanie prenumeraty.

Przystąpiliśmy do obrotu czekowego pocztowej kasy oszczędności, w obec czego prosimy o korzystanie z czeków załączonych, lub o zażądanie tychże z naszej Administracji.

Dr. Zygmunt Gargas.

O spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

(Ciąg dalszy).

Ustawa ta, wzorowana na niemieckiej ustawie z 20. kwietnia 1892 o takichże spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (Reichsgesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung) jest spełnieniem postulatów od szeregu lat w naszym kraju podnoszonych, jest uwzględnieniem potrzeby, z dawien dawna przez najbardziej do tego powołane czynniki, jak Izba handlowa i przemysłowa lwowska, Związek stowarzyszeń gospodarczych i I. Zjazd przemysłowy w Krakowie, ponad wszelką wątpliwość stwierdzonej.

Nową formę spółkową motywa rządowe słusznie nazywają »spółką akcyjną bez akcyi, spółką komandytową bez spółnika, osobiście odpowiedzialnego«.

Wprawdzie i w nowej formie spółkowej po za kapitałem, przez poszczególnego spółnika zdeklarowanym, każdy spółnik ręczy ewentualnie także za wszystkich innych spółników co do części kapitału zakładowego, przez nich zgłoszonych. Podczas, gdy każdy akcyonaryusz w spółce akcyjnej jest w stosunku do wszystkich innych akcyonaryuszy zupełnie izolowany, a żaden akcyonaryusz nie jest interesowany w osobach swych spółakcyonaryuszy, to tutaj, gdzie spółnicy wskutek narzuconego sobie obowiązku poręki są ściśle ze sobą spojeni, każdy spółnik musi być ostrożnym w doborze swych spółników, tak jak wówczas, gdy chce utworzyć jawną spółkę handlową. Ta subsydarna odpowiedzialność spółnika powstaje jednak dopiero wówczas, gdy opieszale spółnik został pozbawiony swego prawa z udziału jego w przedsiębiorstwie wynikającego i gdy usiłowania, by pociągnąć poprzedników spółnika opieszalego do odpowiedzialności, okazały się bezskuteczne.

Jeśli poprzednicy opieszalego spółnika w ciągu ostatnich lat pięciu w księdze udziałowej zapisani, a w drodze regresu do odpowiedzialności pociągnięci, zapłaty nie dokonają, wówczas spółka ma prawo brak, powstały we wkładce zakładowej, rozdzielić na wszystkich spółników, zdolnych do zapłaty, w miarę ich wkładki zakładowej.

— Jedyne w kraju —

odpowiadające nowoczesnym wymaganiom

„CONFIDENTIAL”

przez Wysoki c. k. Rząd koncesjonowane

BIURO INFORMACYJNE o stosunkach kredytowych

Biuro: Lwów, Karola Ludwika 5 i Sykstuska 9.

Konto pocztowej Kasy oszcz. Nr. 74.157. — Telefon Nr. 914.

Zastąpione we wszystkich miejscowościach w kraju i zagranicą.

Informacje

o stosunkach kredytowych, majątkowych i rodzinnych, firm i osób prywatnych :::::

Specjalność: Inkaso (ściągnięcie wierzytelności także za nieściągalne uważane) w kraju i zagranicą.

Prospecta i kupony próbne bezpłatnie i franco.

Spółka tworzy się na mocy kontraktu spółkowego w formie aktu notaryalnego sporządzić się mającego, i musi być zapisaną do rejestru handlowego. Do jej utworzenia nie potrzeba z reguły zezwolenia państwowego, z wyjątkiem wypadków, w których przedmiotem przedsiębiorstwa jest wydawanie listów zastawnych, fundowanie zapisów długów bankowych, lub w końcu werbowanie i przewóz wychodźców. W tych wypadkach bowiem administracja państwowa zastrzega sobie udzielenie zezwolenia na utworzenie spółek tego rodzaju, tudzież prawo wykonywania państwowego nadzoru i kontroli.

W kontrakcie spółkowym muszą być wymienione: firma i siedziba spółki, przedmiot przedsiębiorstwa, wysokość kapitału zakładowego, w końcu wysokość wkładki zakładowej każdego ze spółników.

Firma musi być wzięta od przedmiotu przedsiębiorstwa lub zawierać nazwisko jednego lub kilku spółników.

Kapitał zakładowy nie może być mniejszy, niż 20000 K. Każdy spółnik musi i może przyjąć tylko jedną wkładkę zakładową, która jednak u każdego ze spółników rozmaita może posiadać wysokość, musi jednak wynosić co najmniej 500 K., a tylko przy spółkach kolejowych i spółkach żeglugi morskiej 200 K. Przy utworzeniu spółki musi jednak na każdą wkładkę, w gotówce wpłacić się mającą, być wpłaconą co najmniej czwarta część, w każdym razie jednak co najmniej kwota 250 K, przy spółkach kolejowych żeglugi morskiej co najmniej 100 K.

Udziały w naturze (wartości rzeczowe, apports) muszą być natychmiast przy założeniu spółki wniesione w pełnej wysokości.

Obok wkładki zakładowej może spółnik przyjąć na siebie także obowiązek do pewnych peryodycznych

świadczeń, niepieniężnych, choć posiadających pewną wartość materialną, może się np. zobowiązać do dostawiania jakichś wytworów, lub do odstępywania jakichś wynalazków.

Rozmiary i warunki tych świadczeń, kary konwencyonalne za niedopełnienie obowiązku, ewentualne wynagrodzenie, to wszystko winno w kontrakcie spółkowym znaleźć szczegółowe uwzględnienie.

Obrót udziałów spółników jest — w przeciwstawieniu do akcji zwłaszcza — ogromnie utrudniony. Udziały te bowiem mogą być przenoszone między żyjącymi tylko w drodze aktu notaryalnego. Również i umowa dotycząca obowiązku spółnika do odstąpienia swego udziału w przyszłości (pactum de cedendo) musi być sporządzona w formie aktu notaryalnego. Dokumenty, dotyczące udziałów, nie mogą opiewać na okaziciela, nie mogą też być przenoszone w drodze indosu. Również nie są dopuszczone kupony na dywidendy.

Od umowy spółkowej zależy, czy do przeniesienia udziału potrzeba zgody spółki.

Sprzedawca odpowiada jeszcze przez 5 lat od dnia zgłoszenia nabywcy za świadczenia zaległe, a ciężące na udziale w dniu jego przeniesienia. Subsydjarnie odpowiada on też za kwoty wkładki zakładowej później zapadłe. Jeśli umowa spółkowa na to zezwala, udziały mogą być dzielone, ale i do przeniesienia takiej części trzeba aktu notaryalnego. Każda część musi wynosić co najmniej 500 K, względnie 200 K. Przez przebieg jednego roku od dnia wpisania spółki część udziału może być przeniesioną na innego spółnika, nie zaś na jakąś inną osobę trzecią.

(Dok. nast.)

Edmund Libański.

Nafta i nafcjarze.

I.

(Humboldt i mistyczny kapitan — wewnątrz ziemi — jak tworzyła się nafta — czciciele ognia i złota — kopalnie — przemysł nafty).

(Ciąg dalszy).

Długie rury płaczą się dziwną siecią na ziemi i w powietrzu, ssą i ssą nieustannie złotodajny płyn z głębi, a chude do słupów poprzewiazane ramiona idące od niedostrzegalnych kieratów, skrzypią monotonna skargą pomp i zawiasów.

Wyłaniają się domy, wille, na pagórkach syczą olbrzymie kandelabry gazowe w jasności rozwianych ognistych warkoczy... a tu i ówdzie przejdzie gromadka ludzi... Jesteśmy w samym wnętrzu wielkiej fabrycznej osady.

Do roku 1890 — tak opowiada kronika tego zakątka ślicznej ziemi polskiej — cicho tam było i ubogo, prymitywnie czerpano i pompowano tam nieudolnie skarby ziemi. — Pierwszy Szczepanowski energią i wiedzą rozbudził tam życie, wyrobił dzielne zastępy pracowników, których wprawa i zręczność stały się przysłowiowemi. To, co dziś tam wre i kipi i żyje, to wcielenie jego myśli, jego ducha odnosi się do r. 1900.

Przeszło 100 kierowników, inżynierów, ponad 3000 robotników pracuje tam wśród tych 600 szybów ropodajnych... Na błyszczących stalowych wstęgach pędzą w świat długie białe cysterny, rozdzielając na

Grobowiec Odrzywolskiego.

Sprawy przemysłowe

Prof. R. Załoziecki.

Rozszerzenie zastosowania produktów naftowych.

(Ciąg dalszy).

Ponieważ jednak wydajność przeciętna nafty z ropy jest o wiele większą, przeto musiano się z fabrykacją nafty z wydobytej ropy znacznie ograniczyć, z czego wynika nadprodukcja ropy, której nie można było przerobić w najkorzystniejszy sposób, a co za tem idzie, ogólne pogorszenie konjunktury naftowej i ogólne obniżenie cen nafty.

To ogólne pogorszenie konjunktury, która pomimo chwilowego pogorszenia z powodu czasowego upadku przemysłu kaukazkiego, niema widoków trwałego polepszenia, najbardziej odbiła się tam, gdzie warunki produkcji są najtrudniejsze. Ponieważ właśnie takie warunki zachodzą na kopalniach galicyjskich, musiałyby usiłowania naszych rafinerów, uciskane do tego droższą ropy przewożowych w porównaniu z krajami konkurencyjnymi, natknąć się na wielkie trudności, względnie gdzie te trudności usunięte zostały — co częściowo się stało i co za wielką zasługę rafineriom policzone być musi — nie mogło się odbyć bez wielkich ofiar. W rzeczywistości nasz eksport naftowy jest jeszcze w powijakach, a koszty jego rozwoju ponoszą rafinerie, producenci i ogół konsumentów austro-węgierskich w równych częściach.

Takie stosunki nie mogą jednak uchodzić za zdrowe i dlatego powinno się myśleć o środkach uzdrowienia i wskazywać je. Ponieważ ukształtowanie

rynku światowego od nas nie zależy, pozostaje nam więc do wytkniętego celu jako środek, albo potaniecie środków produkcji, albo odszkodowanie za rynki zagraniczne w granicach dopuszczalnych przez zdrową politykę ekonomiczną. Potaniecie środków produkcji nie da się prawie, albo bardzo nieznacznie, osiągnąć, ponieważ pod względem techniki i ekonomii fabrykacji doszliśmy w modnych rafineriach prawie do ostatecznych granic doskonałości. Niema też blizkich widoków na obniżenie cen ropy, bo i tak cena dla celów eksportowych tak została obniżona, że tylko w kombinacji z ceną ropy na cele wewnętrzne osiąga się cenę przeciętną, która pozwala na dalsze prowadzenie kopalni nafty. I tak już daje niska cena ropy eksportowej ciągłe powody do skarg i zarzutów ze strony producentów. Więc jak widzimy na tej drodze nie da się temu zaradzić, i nie pozostaje nam inny środek jak powiększenie istniejących obszarów zbytu, lub zdobycie nowych. Ponieważ zdobycie nowych pól zbytu, do czego by należało również zaliczyć nowe sposoby użycia ropy, jest kwestią powolnego rozwoju przemysłu, a rozszerzenie eksportu jeszcze długo z wielkimi ofiarami materialnymi połączone będzie, więc pozostaje jako najważniejsze zadanie w obecnej chwili przemysłu naftowego, staranie się o powiększenie zapotrzebowania wewnętrznego.

Ogólnie znane jest zjawisko ekonomiczne, że najlepszym bodźcem do powiększenia zapotrzebowania jest potaniecie produktu; to zostało tylekroć doświadczaniem stwierdzone, że się je prawie za pewnik ekonomiczny uważa. Potaniecie produktu stwarza nie tylko dla danego produktu lepsze warunki konkurencyjne w walce z podobnymi artykułami, lecz otwiera także wśród ludności nowe sposoby użycia dlań, rozszerzając i pogłębiając przez to niezbędność produktu.

wszystkie świata strony dobyte skarby dla wszystkich dobra.

Duch, który tam otworzył ten skarbiec podziemny pragnął tego dobra, dobra kraju, i dużo serc było ku niemu i dużo rąk się wyciągało, lecz w wielkim tym kraju niewoli i nędzy za dużo było i jest fanaryotów. Zbyt powoli duch ten się wciela, choć z dniem każdym, z każdą chwilą rośnie!...

Na wzgórzu, które patrzy na stoki gór dokoła, wznosi się skromny kościółek, a opodal wśród wieńca sosen, widnieje biały krzyż pomnika Stanisława Szczepanowskiego.

Dziwny to, niezwykle grobowiec!...

Na głazach oparta leży u spodu wielka rozwarta księga kamienna, a na niej wyryte natchnione najcudniejsze prorocze słowa trzech wieszczów...

W pogodnym słonecznym dniu stałem przed tą kamienną księgą, lud pracujący ciągnął do kościółka na wzgórze, spokój, pełen zadumań, koł dusze ludzkie.

I zdawało mi się, iż wszystkie wieże i góry i lasy i błękit ziemi naszej patrzą na tę księgę i szepcą cicho te słowa:

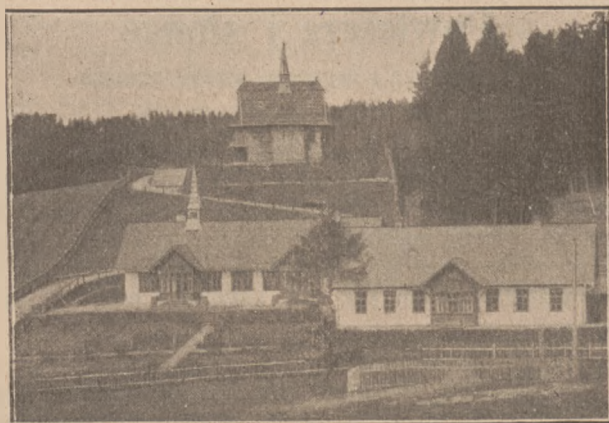
„Kto w poświęceń zmarł godzinie,
Ten się przelał w drugich tylko,
Mieszka w ludzkich serc ukryciu
I z dniem każdym, z każdą chwilą
Żywy rośnie!...

i ponad góry i lasy hen... w kraj wielki a smutny,
poprzez bagnety graniczne i szynele, ponad pola, ki wia

i łzami zalane, poprzez twierdze i więzienia lecą...
lecą te słowa i biją w serca, biją tak mocno, że na całej ziemi polskiej wznoszą się ramiona i poczynają pękać kajdany...

Dziś Schodnica zapada w dawny sen...

Sic transit gloria...

Szkola w Schodnicy.

W Austro-Węgrzech mamy drogą naftę i to jest właśnie powodem tego, że zapotrzebowanie stoi na miejscu i że przyrost konsumpcji od szeregu lat nawet nie odpowiada przyrostowi ludności. Jest to zjawisko nie-normalne w państwie mającym własny przemysł naftowy, bo w sąsiednim państwie niemieckim, które produkują swoją nie pokrywa własnych potrzeb jest nafta znacznie tańszą jak u nas, ale też zapotrzebowanie stosunkowe i bezwzględne znacznie większe. Produkt u nas wydobyty i przerobiony znacznie taniej się sprzedaje w Niemczech, Szwajcarii, Holandii, Belgii i Anglii jak u nas, pomimo, że o pewną sumę jest droższy po doliczeniu kosztów przewozu. Powtarzają się zupełnie stosunki, jakie niegdyś panowały w przemyśle cukrowym; płaciliśmy drogo za nasz cukier na to, żeby go Anglicy i Amerykanie tanio otrzymać mogli. Tu i tam przynosił więc eksport straty, ale podczas, gdy przy cukrze straty te częściowo pokrywało państwo, udzielając rafineriom cukru premij wywozowych i ciężary te rozdzielały się w równej mierze na wszystkich płacących podatki, ponosi ofiary wywozem nafty spowodowane jedynie przemysł naftowy, zrzucając je częściowo przez wysokie ceny wewnętrzne na krajowych konsumentów. A więc z tego wynika, że my musimy drogo płacić za naszą naftę, żeby ją zagranicą tanio sprzedawać można, a z powodu wysokiej ceny u nas zapotrzebowanie nie wzrasta, zwłaszcza wśród ludności ubogiej, która wskutek tego musi się ograniczać o ile możliwości i jest pozbawiona światła. Dla tych samych powodów jest też u nas użycie nafty do dalszych celów gospodarstwa domowego t. zn. do opał i gotowania nadzwyczaj ograniczone. Z powodu zaś małego zapotrzebowania w granicach własnego państwa, jesteśmy zmuszeni nadmiar produkcji ze stratą eksportować, a straty poniesione przez eksport odbić sobie na krajowych konsumentach. Prawdziwe koło błędne, z którego jedyna wiedzie droga, mianowicie potanieńcie nafty jako środek do powiększenia konsumpcji. Ponieważ, jak widzieliśmy na produkcji zwłaszcza surowca, nie dadzą się żadne oszczędności zrobić, przeciwnie produkcja ropy przeszła obecnie w stadium przemysłu uciskanego biedą, po-

nieważ dalej konieczność eksportu znacznie obciąża cenę gotowego produktu, więc i na jego ogólnej cenie otrzymania nie da się w danych warunkach nic, albo bardzo mało oszczędzić, i z tej strony nie możemy się spodziewać obniżenia ceny sprzedaży nafty.

C. d. n.

Sprawy techniczne

Prof. J. Tyrowicz.

Nowe doświadczenia w dziedzinie techniki hartowania.

(Dokończenie).

Tak zwane hartowanie zupełne polega, jak wiadomo na ogrzaniu równomiernem do pewnej temperatury i na następnym szybkim ochłodzeniu. Hart ten jednak jest przy przedmiotach nierównomiernie grubych niebezpieczny ze względu nierównomiernego ściągania się powierzchni cząstkowej, któremu przeciwdziała rozprężenie wewnętrzne cząstek ogrzanych wewnątrz. Hartowanie więc jest dwojakie, z odmiękczeniem wewnętrznym i odmiękczeniem zewnętrznym. Do odmiękczenia zewnętrznego t. z. napuszczania (o odmiękczeniu wewnętrznym wspomnę niżej), służą obecnie t. z. kąpiele odmiękczające, albo suchem do pewnej temperatury ogrzaniem powietrzem w piecach, lub też kąpiele z olejów ciężko zapalnych. Twardość hartu dotychczas była rozpoznawana po kilku barwach, które pod wpływem działania tlenu na ogrzany do pewnego stopnia przedmiot występowały na powierzchni przedmiotu, który po zahartowaniu zupełnym (na raz) musiał być zupełnie oczyszczony. Nowsza metoda odmiękczenia polega na tem, że tak piec z suchem powietrzem, jako też kąpiel olejna ogrzewa się do pewnego stopnia, następnie wkłada się przedmioty, mające być odmiękczone do pewnego stopnia na krótki okres czasu i te przyjmując daną temperaturę, są zupełnie równomiernie odmiękczone bez długich zawodów, jak to miało miejsce do niedawna.

Z różnych dziedzin.

Powietrze i słońce

jako najlepsze i najtańsze środki lecznicze.

(Ciąg dalszy).

I znowu ktoś z powątpiewaniem poruszy głowę...

— Znamy się — zawoła — na tych gwałtownych hartowaniach! Są to tylko niebezpieczne próby, które wprawdzie kiedy-niekiedy wychodzą komuś na dobre, lecz o wiele częściej wywołują ciężkie choroby — i niewątpliwie mają już na sumieniu niejedno życie ludzkie...

Na to odpowiemy:

— Zapewne słuszność ma ten, kto tak mówi — o ile idzie o »próby«, o jakieś »gwałtowne« sposoby hartowania...

Lecz inaczej ma się rzecz ze sprawą systematycznego przyzwyczajania się do właściwego żywiołu życia — do utrzymującego nas, odświeżającego i uzdrawiającego powietrza.

W tem właśnie znaczeniu kąpiele powietrzne nie mogą być nigdy dość zalecane.

Pozostaje tylko objaśnić — jak trzeba się kąpać w powietrzu.

To zaś jest sprawą krótką i łatwą, a wymaga tak mało urządzeń, czyli raczej nie wymaga ich wcale; przekonamy się otem w dalszym ciągu.

Jak bardzo potrzebne są kąpiele powietrzne w ogólności, a zwłaszcza w cywilizowanych społeczeństwach i w dzisiejszych czasach właśnie, przekonamy się najłatwiej i najprościej — uprzytomniwszy sobie — w jakim stopniu przerażająco niestosowne i celowi nieodpowiadające pod względem higienicznym jest nasze odzienie.

Jakże tu sobie wyobrazić zdrowe oddychanie tej skóry bo przecież przypuścić nie można, żeby płuca miały zastąpić brak należytego oddychania skóry. W takim razie odświeżenie powietrza odbywać się może tylko w bardzo ograniczonej mierze, bynajmniej organizmowi ludzkiemu nie wystarczającej.

Natomiast najróżnorodniejsze trujące wytwory organizmu, powstałe przy wymianie materii, a wydostające się w normalnych warunkach ze skóry zazwyczaj z potem) mogą skutkiem niestosownej odzieży pozostać w ciele i wywołać w niem rozmaite choroby

Odmiękczanie od wewnątrz odbywa się w ten sposób, że przedmiot ogrzany zanurza się do chłodni, która szybko ochładza najbliższą warstwę cząstek powierzchni, następnie wkłada się przedmiot w chłodnię, która mniej szybko odbiera ciepło zawarte w ogrzonym przedmiocie.

Wobec powyżej przytoczonych nowszych urządzeń hartowniczych hartowanie stali przedstawia się obecnie jako manipulacja nadzwyczaj uproszczona i ze wszech miar ułatwiona, przestała być czemś »cudownem« i przy posiadaniu zasadniczych pojęć i pewnej wprawie t. z. rękoczynów, łatwo może być uskutecznioma przez inteligentnego przeciętnie robotnika.

W dalszym ciągu wypada mi wspomnieć o niektórych rękoczynach, jakie widziałem na wystawie, potrącić o teorię nową, odnośnie do hartowania stali.

Temperatura potrzebna do hartowania jest dziś prawie ściśle określona tak dalece, że 25 — 30% robi już różnicę. Hartowanie bowiem polega na przemianie zawartego w stali węgla miękkiego, na węgiel twardy podobny jak dyament, z tego widać, że oko ludzkie nie wystarcza, by po barwie żaru rozpoznać było można właściwą potrzebną ciepłotę.

Najszybciej chłodzi woda lub strumień zimnego powietrza, następnie oliwa i łój bydlęcy.

Przez zupełne hartowanie w płynie szybko chłodzącym stal otrzymuje twardość szkła, dla tego błędem było zupełnie hartowanie podług dawnej metody, zanurzanie przedmiotu ogrzanego w oliwie najpierw lub w jakim innym płynie wolniej chłodzącym, a następnie ochładzanie go w wodzie. Również błędem było zanurzanie ogrzanego przedmiotu raptownie we wodzie i to nie pionowo lecz pod pewnym kątem do zwierciadła wody, rzucanie przedmiotu na dno itp. rękoczyny.

Przedmiot cienki i długi zanurzony ukośnie w płyn chłodzący styka się z nierównomierną ilością płynu, wskutek tego ochładza się nierównomiernie i tem samem się skręca, rzucony raptownie na dno naczynia wskutek wstrząśnień pęka; tylko spokojne zupełnie pionowe powolne zanurzenie przedmiotu, usunie skręcenie zapobiegnie pękaniu.

Wiadomo bowiem, że pot ludzki ma tak silnie trujące własności, iż zastrzyknięty zwierzętom — zabija je.

Tych zaś trucizn pozbawia się organizm za pomocą potu o ile na przeszkodzie nie staje odzież, nie odpowiadająca temu celowi.

To też każdy dbający o zdrowie swoje i swojej rodziny, powinien koniecznie braki dzisiejszej odzieży pod względem higienicznym wyrównywać przy pomocy regularnych kąpiei powietrznych, które ułatwiają skórze oddychanie i dopomogą ciału do normalnej działalności. Na to każdy powinien się zdecydować tem śladniej, że nie potrzeba — jak to już poprzednio zaznaczyliśmy, — ani umyślnych przygotowań, ani też wydatków na to, by brać kąpiele powietrzne.

A teraz kolej powiedzieć, jak odbywa się ta kąpiel powietrzna.

Otóż zaczyna się ją zrazu w pokoju ciepłym, wprzód dobrze przewietrzonym; mianowicie, trzeba się rozebrać zupełnie. Sądzymy, że każdy może znaleźć wśród dnia jakiegoś pół godziny, w czasie której może być sam; na tem właśnie bezpośredniem zetknięciu się całej powierzchni skóry z powietrzem, o ile możliwości, jak najświeższem, polega ta kąpiel, którą odbywa się,

Hartowanie powierzchni zakłębłych n. p. zagławiacza nitów (Schellhammer) musi się odbywać w ten sposób, że do wklęsłej powierzchni wpuścić należy silny strumień zimnej wody (odpowiednio do wielkości powierzchni wklęsłej), by w ten sposób uchronić ostre krawędzie tego narzędzia od zahartowania wcześniejszego aniżeli dalsza część narzędzia t. z. wklęsłizna jego.

Wykrój do prasy okrągły lub panewka (buksa), w której obracać się ma szybko sworzeń jakiś, powinien być hartowane w ten sposób, że ogrzane umieszcza się je między dwoma pierścieniami, z których dolny będzie miał otwór taki sam, górny zaś będzie miał otwór ku górze rozszerzony i puści się przez to wszystko strumień wody. Wtedy stwardnienie nastąpi od środka najwcześniej, a dalsza struktura przedmiotu będzie się wolniej ochładzała i tym sposobem uniknie się wszelkich napieć gwałtownych; wewnątrz będzie zupełnie twarde, a zewnątrz będzie materiał miękkim zupełnie.

Tak więc w zwykły prosty sposób należy postępować z hartowaniem przedmiotów rozlicznych, przystępując do tej czynności z wiedzą postępową i spokojem, stosując nowsze zdobycze na tem polu.

Coraz dalszy rozwój teorii i stosowanie jej w praktyce, wzajemne uzupełnianie się tych dwóch głównych czynników w postępie przemysłowym, dać może wielkie rezultaty, podczas gdy separastyczne dążenia, paraliżować będą zawsze dążenia ku lepszemu.

Raz jeszcze zaznaczam, że wystawa techniki hartowania urządzona staraniem c. k. Wydziału dla popierania przemysłu, dała niezaprzeczenie żywsze tętno tej gałęzi przemysłu i nie minie bez dobrego echa w przyszłości.

Sprawy kobiece.

Inspektorki sanitarne w Anglii.

(Ciąg dalszy).

Tyle mówi nam sprawozdanie dra Holroyde, kierownika rady sanitarnej w Chatham, ale i w innych

przechadzając się po pokoju, na początek przez dziesięć minut i używając przytem trochę gimnastyki pokojowej.

Nazajutrz należy czas trwania tej kąpiei nieco przedłużyć i tak co dzień stopniować, ażeby wreszcie doprowadzić do pół godziny i więcej, o ile można.

Zastanowi to każdego, jak rychło człowiek przyzwyczaja się do takiego kąpania się w powietrzu i jak bardzo zaczyna się pragnąć dalszych kąpiei, gdy ich zaprzestanie, a zarazem jak wkrótkim czasie odczuwa się dobroczynne skutki tej najtańszej i najłatwiejszej kuracji.

Z chwilą, gdy się po tej kąpiei odziejemy, odczuwamy natychmiast przyjemne ciepło na powierzchni skóry, świeżość i rzeźkość, oraz chęć ruchu, co pochodzi stąd, że kąpiel powietrzna wywowała żywy obieg krwi.

To jest zatem pierwsze najważniejsze hartowanie skóry i tym sposobem człowiek staje się odpornym przeciwko różnym chorobom, pochodzącym z tak zwanego przeziębienia.

(C. d. n.)

miejsowościach walka z śmiertelnością niemowląt należy do inspektorek, i tak np. inspektorka z Leith w Szkocji zorganizowała łącznie z radcą sanitarnym Robertsonem miejski instytut mleczny, celem zmniejszenia olbrzymiego procentu śmiertelności wśród sztucznie karmionych dzieci.

Zupełna nieznajomość najelementarniejszych zasad żywienia niemowląt panowała nie tylko wśród klas najbiedniejszych; — wśród zamożniejszych powierzano małym dzieciom nianiom, które takie miały pojęcia o higienie pożywienia, jak o algebraicznych równaniach. Zadanie instytutu dla dostarczania mleka polega na wpojeniu w rodziców tego przekonania, że żołądek dziecięcy może na raz tylko niewielką ilość mleka strawić i że dziecko powinno być w regularnych odstępach czasu karmione; w tym celu wydzielą się flaszeczki zawierające tyle tylko mleka, ile na każde danie potrzeba. Każde dzieciątko otrzymuje 9 flaszek na 24 godziny. Mleko wydawane w instytucie pochodzi od specjalnego stada krów, żywionych na doskonałych pastwiskach, utrzymanych we wzorowej czystości a wszelkie starania są dokładne, aby mleko było wolne od bakterii chorobotwórczych. Natychmiast po dostawieniu mleka do instytutu poddaje się je ogrzaniu do 170°, poczem oziębiane jest w wodzie bieżącej. Przy takiej procedurze otrzymuje się mleko smaczniejsze niż sterylizowane.

Początkowo matki bardzo niechętnie brały mleko z instytutu, uważając, że porcyjki są za małe, dopiero z biegiem czasu udało się przezwyciężyć uprzedzenie. Uderzającym dowodem, jak wzorowe jest urządzenie instytutu, jest to, że śmiertelność dzieci żywionych mlekiem czerpanym z tego zakładu wynosi zaledwie 10 na tysiąc, podczas gdy ogólna śmiertelność dochodzi do 120 na tysiąc, a w sąsiednim miasteczku Preston nawet do kolosalnej liczby 446‰.

Na wiosnę roku bieżącego wprowadzono w Londynie meldowanie każdych narodzin dziecka u inspektorki sanitarnej, która odwiedza matkę i udziela jej wskazówek co do obchodzenia się z dzieckiem. To zamierzenie nie wyszło dotychczas po za granice próby, ale rada sanitarna miasta jest tego przekonania, że ono może doprowadzić do poważnego zmniejszenia śmiertelności niemowląt. Podczas gdy zarządzenia higieniczne zmniejszały w Londynie procent śmiertelności z 34,7‰, notowanych w 1881, na 16‰ w 1904 roku — to śmiertelność dzieci pozostała prawie bez zmiany, zmniejszyła się bowiem z 148 tylko na 144 na tysiąc w tychże latach. Wiemy teraz, że ten wysoki odsetek śmiertelności spowodowany jest nieumiejętnem obchodzeniem się z niemowlętami, oraz niewłaściwym ich żywieniem, nie wątpimy też, że starania skierowane ku uświadomieniu matek zmniejszą znacznie przerażającą śmiertelność dzieci.

Wykształcenie inspektorek sanitarnych dokonywa się głównie na kursach organizowanych przez związki temu poświęcone, po ukończeniu kursu mają miejsce egzamina wobec specjalnego komitetu. Przedmioty wykładowe obejmują elementarną fizykę i chemię, higienę publiczną i domową, ogólne pojęcia o kanalizacji, wentylacji, budownictwie, dezynfekcji, ogrzewaniu

i oświeceniu, badaniu pokarmów; jak najkompletniejszą znajomość przepisów prawnych dotyczących higieny publicznej. Wykształcenie jest jednocześnie teoretyczne i praktyczne i dopuszczenie do teoretycznego egzaminu zależne jest od praktycznego wyrobienia

Egzamin identyczny dla mężczyzn i kobiet, a jednak wynagrodzenie jakie pobierają kobiety różni się wielce od tego, które mężczyźni osiągają, pomimo, że czas pracy jest ten sam i natężenie jednakowe, choć zakres jej różny. Zaledwie parę zarządów miejskich wypłaca jednakowe pensje kobietom i mężczyznom.

* * *

Wobec spodziewanego zaprowadzenia samorządu miejskiego w Polsce może i my doczekamy się działalności inspektorek sanitarnych, które w naszych miastach i miasteczkach będą miały ogrom pracy; byłoby niezmiernie pożądanem, gdyby dziś już kobiety polskie wśród których nie brak ducha ofiarności i poczucia obywatelskiego postarały się wydelegować do Anglii osoby, któreby się zapoznać mogły na miejscu z działalnością inspektorek sanitarnych i organizacją kursów przygotowawczych dla nich.

Wprawdzie jak dotychczas nie zanoszą się na to, by głosy kobiet miały w samorządzie miejskim właściwą i należną reprezentację*) jednak przy naszym braku wyrobionych sił społecznych można przewidywać, że osoby zawodowo przygotowane, znalazłyby na pewno zużytkowanie dla swej znajomości rzeczy i przyczyniłyby się do przeprowadzenia zasady równości obu płci w zarządzie miejskim.

Pouczenia i przepisy.

Obchodzenie się z węglem kamiennym.

(Dokończenie).

Łatwo teraz zrozumieć, że wskutek tych wpływów, węgle kam. tracą tem więcej na wartości, im więcej są rozdrobnione, większe zaś kawałki najmniej utracają. Ponieważ stosunek będzie tem niekorzystniejszy, im więcej powierzchnia zwiększa się w stosunku do objętości, i ponieważ pierwsza zmniejsza się w stosunku kwadratowym, a druga w stosunku sześciennym niekorzystny więc wynik dla węgla drobnego jest tu widoczny. Do tego dochodzi jeszcze ta okoliczność, że węgiel drobny, z powodu większej włoskowatości, zatrzymuje w sobie więcej wody i dłużej, aniżeli węgiel w dużych kawałkach, pomiędzy którymi woda przedko

*) Oto odnośny ustęp projektu p. A. Sulikowskiego, Art. 22: „Osoby płci żeńskiej prawo swoje wyborcze wykonywają przez pełnomocników na zasadzie plenipotenencji. Tyimi pełnomocnikami być mogą ojcowie, mężowie, synowie, zięciowie, rodzeni bracia i siostrzeńcy, z zastrzeżeniem, aby odpowiadali warunkom w poprzedzającym paragrafie zastrzeżonym. Jednakże kobietom, posiadającym własne nieruchomości w mieście, pozostające pod ich zarządzeniem, prowadzącym samodzielnie zakłady naukowe, dobroczynne itp. jako też pracownice i magazyny, wolno jest wykonywać prawo wyborcze czynne osobiście“.

Zupełne zwiniecie handlu

ednej z największych firm, oraz połączona z tem

Wielka wysprzedaż

przeróżnych gatunków dywanów, portyer, firanek, stor, chodników, koców, kap na stoły i na łóżka i t. p. dają nam sposobność masowego nabycia tych towarów i sprzedajemy za bezcen jak długo zapas starczy. Kolosalny wybór konfekcji męskiej, bielizny męskiej i damskiej, płótna, szyfonów i td. Na prowincję wysyłamy bogato ilustrowane cenniki a godnym zaufania udzielamy chętnie kredytu.

Dom towarowy i eksportowy

„Jutrzenka“

we Lwowie, ul. Trzeciego Maja 15.

splywa. Spostrzeżenia, że węgle, ułożone pod dachem, nawet po dłuższym czasie tracą nieznacznie na wadze, wskazują bez zaprzeczenia na wodę jako na sprawcę, a właściwie pośrednika tego znamienego zjawiska.

Z powyższego wynika, że pierwszym warunkiem właściwego obchodzenia się z zapasami węgla będzie nieukładanie go pod otwartym niebem, a jednak dziś stanowi to ogólne prawidło. W wielu jednak interesach przemysłowych, zużywających znaczne ilości węgla, muszą być robione wielkie zapasy, aby się uchronić od przerw w biegu, dlatego tam sprawa ta trudna jest do przeprowadzenia. Szczególniej np. na stacjach kolejowych, gdzie węgiel czerpie się z zapasów od góry zapomocą żórawi, w tym razie dachy z podporami stanowiłyby znaczną przeszkodę. Ale nawet i tam, gdzie niema tych przeszkód, poddają węgiel z lekceważeniem zwietrzaniu; wielu także mniema, że węgle mokre są odpowiedniejsze na opał niż suche i polewają je umyślnie wodą. Zwilgotnienie podobne zaraz przed użyciem nie może oczywiście mieć takiego działania jak deszcz długotrwały i od czasu do czasu się powtarzający. Dla węgla rozdrobnionego na miał, któryby w stanie suchym przez ruszt przelatywał, albo świeżo nałożony na powierzchnię rozżarzoną działałby jako pokrywa zamykająca ciąg powietrza, zwilgotnienie jest koniecznem, ale ma ono cel tylko mechaniczny, aby związać cząstki pojedyncze aż do rozpoczęcia się spiekania, a właściwie, aby przy odparowaniu utworzyć szczeliny, przez które mogłoby powietrze przechodzić. Lecz w tym wypadku woda nie oddziaływa chemicznie na proces, lecz musi być ona koniecznie odparowana, co odbywa się kosztem wyzyskania ciepła.

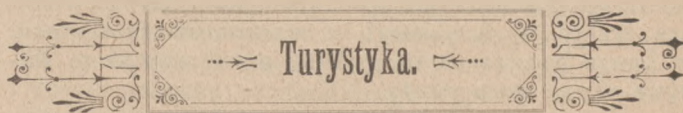
Im mniejsza będzie powierzchnia stykająca się z powietrzem, tem lepszy osiągamy skutek. Również należy unikać niepotrzebnego rozdrabniania węgla jak tylko na tę wielkość, jaka jest koniecznie potrzebna do paleniska. Nadto nie należy nagromadzać węgla w znacznych warstwach, gdyż tym sposobem ułatwia się skupianie ciepła, a przedewszystkiem trzeba się strzedz układania węgla około miejsc ciepłych, np. przy murach zewnętrznych przestrzeni ogrzewanych, jak kotłowni lub t. p., co jednak urządzić się dosyć często dla dogodniejszego transportu. Zabieranie węgla należy tak uskutecznić, aby nie postępować bezustannie na jednym miejscu od góry do dołu, lecz zmniejszać grubość całej warstwy od góry systematycznie i równomiernie. Jest to rzecz bardzo ważna, a jednak z powodu nieznajomości rzeczy nie znajduje wogóle zastosowania.

Doskonałe potwierdzenie wyżej powiedzianego wywieść się daje stąd, że koks zachowuje się zupełnie inaczej. Względem wyżej wskazanych wpływów okazuje się on zupełnie biernie i nie podlega żadnym zmianom, gdziekolwiek, jakkolwiek i jak długo jest on ułożony. Pochodzi to z powodu zupełnego wypędzenia z niego wszystkich lotnych części składowych, które także przy temperaturze zwyczajnej łatwo się utleniają, a przytem czysty węgiel zabierają. Jeżeli więc czysty węgiel nie znajduje się wraz z podobnymi towarzyszami, to tlen może na niego działać tylko

przy bardzo wysokiej temperaturze — o samozapalności więc nie może tu być wcale mowy. Należy tylko zwracać uwagę, aby koks o ile możliwości ustrzedz od zawartości wody, a to z powodu tego, że jest on porowaty. Jego bowiem objętość palna stanowi około połowę całkowitej jego objętości, stąd staje się on podatnym do przyjmowania znacznej ilości wody. Na wagę koks przyjąć może około 25% wody, co przedstawia nadzwyczajną stratę. Różnica w obchodzeniu się pomiędzy węglem a koksem polega jeszcze na tem, że podczas gdy przy węglu należy unikać układania go w miejscach ogrzanych, przy koksie, przeciwnie, zaleca się to najusilniej.

Z powyższego widzimy, jak wielkie ma znaczenie właściwe i ze znajomością rzeczy obchodzenie się, jak również odpowiednie urządzenia zakładów dla materiałów opałow, aby niedopuszczyć do strat, które mogą stanowić wcale poważną rubrykę w naszych wydatkach.

M. Homulko.

Przemysł turystyczny.

(Ciąg dalszy).

Dosyć jest rzucić okiem na kartę kolei żelaznych w tym kraju, aby zaobserwować, naturalnie biorąc pod uwagę nierówność gruntu, że kraj ten jest najlepiej uposażony w linie kolei żelaznych. Na wielkich liniach, o których już wzmiankowaliśmy, na liniach europejskiego znaczenia, rozgałęzia się cała sieć linii miejscowych. Góry zdają się przerżnięte temi rozgałęzieniami, zwiększonemi jeszcze bardziej przez kolejki zębate i łańcuchowe. Te ostatnie przekraczają często wysokość 2,000 metrów, a wkrótce dosięgną szczytu Jungfrau (4,166 metrów). Sam Oberland berneński ma takich kolejek dziesięć.

Organizacya tych kolei nie jest doskonalszą pod względem obsługi materiału kolejowego i szybkości od urządzeń komunikacyjnych we Francyi, Niemczech i innych krajach, chociaż kontrola biletów, dokonywana wyłącznie w pociągu, stanowi udogodnienie godne zaznaczenia. Ale z uwagi na turystykę urządzenia są o wiele lepsze. Najprzód długość terminu biletów powrotnych, tak zwanych biletów podwójnego kursu, ważnych przez dni trzy na odległość mniej, niż 10 kilometrów i dziesięć dni na wszystkie inne odległości. Dalej, niezmiernie praktyczny system biletów okrężnych z książeczką, tak zw. biletów skombinowanych, które wybornie ułatwiają urządzenie wszelkich wycieczek, gdyż mocą specjalnych umów bilety takie obejmują również koleje krajów ościennych. Lecz najdoskonalszym pomysłem są karty wydawane wspólnie przez pewną liczbę towarzystw kolejowych i nawigacyjnych, pod nazwą abonamentów ogólnych, karty te dają prawo do nieograniczonej liczby przejazdów. Abonamenty ogólne ważne są na liniach najbardziej uczęszczanych w kraju i są istotnie tanie. Karta klasy I-iej, wydana na miesiąc, kosztuje 110 franków; na dwie

Pierwsze galic. Towarzystwo akc.

36

poleca
swoje zna-
komite
wyroby
jako to:

Rafineryi spirytusu

we Lwowie

87

Wódki polskie, Rozolisy, Likiery, Starka litewska, Nalewki, Miłucha, Rummy. SPECYALY: Absynt, John Bull, Maraschino, Maraschino słodzone.

SKŁADY: Pasaż Hausmana, pl. Kapitulny 3., pl. Bernardyński 2

osoby podróżujące razem na przeciąg całego roku cena biletu wynosi 900 franków. Za dzieci do lat dziesięciu płaci się połowę ceny, co naturalnie przyczynia się wielce do podróży całych rodzin na czas wakacyjny.

Koleje żelazne dopełniają parostatki i powozy. Koleje żelazne kombinują się z parostatkami, które w ogóle są urządzone wykwinicie i kursują regularnie po jeziorach: Genewskim, Neuchatelskiem, Morat, Bienne, Thun, Brienz, Czterech-Kantonów, Zug, Zurichskim, Konstancyeńskim, Greifen, Hallwill, Ager, Joux i jeziorach włoskich.

Powozy prywatne w Szwajcaryi są dosyć drogie, ale dyliżansy pocztowe, kursujące po drogach, do których nie dątkają koleje żelazne, są bardzo wygodne. Podobnie jak na kolejach żelaznych zastosowano tu system biletów powrotnych, służących na przeciąg dni trzech, z ustępstwem 10% i abonamentowych, ważnych na trzy miesiące, z ustępstwem 20%. Administracja pocztowa dostarcza też powozów i koni na główniejsze trakty w Szwajcaryi, z warunkiem zamówienia w biurze pocztowym na godzinę przed wyjazdem. Nazywa się to extra-pocztą.

Szwajcaryja aż do ostatnich lat była niegościnną dla nowego systemu lokomocyi: dla rowerów i automobilów. Touring-club szwajcarski wpłynął na zmianę tego stanu rzeczy. Za staraniem tego towarzystwa, w porozumieniu z krajami sąsiednimi, cykliści, członkowie Touring-klubu cudzoziemskiego, mogą wjeżdżać do Szwajcaryi bez opłacania cła za maszynę. Wreszcie w roku zeszłym towarzystwo uzyskało wiele innych jeszcze ulg i udogodnień, o których zastosowanie amatorowie winni się starać za pośrednictwem sekretarzy klubów, do których należą.

Hotele i komunikacje dostarczają jeszcze mnóstwa innych korzyści i dogodności dla turystów. Poczta jest tania (5 do 10 centimów za listy i 5 centimów za pocztówki) i posyłki pocztowe lepiej są zorganizowane. Są one ekspedowane i wydawane bezpośrednio przez administrację poczt w tym samym przeciągu czasu co listy. Pod względem telegraficznym i telefonicznym Szwajcaryja jest krajem najlepiej urządzonym w całej Europie. Depesze nie koniecznie oddawać trzeba przy kratce, często zatłoczonej; można je, włożywszy w kopertę z napisem »telegram« z odpowiednią opłatą w markach pocztowych, rzucić do skrzynki pocztowej.

Poócz tego podróżny otrzymuje wszędzie, a często zupełnie bezpłatnie, objaśnienia potrzebne. Towarzystwo hotelarzy. Klub alpinistów szwajcarskich, Touring-club szwajcarski, towarzystwa transportowe posiadają liczne agencje. Doskonałe przewodniki Joanne'a, Baedekera i Murraya dopełniają przewodniki specjalne: jak Guide routier de la Suisse, Touren-Buch etc. Niema żadnego towarzystwa, z podróżami i wycieczkami związek mającego, niema lepszego hotelu, gdzieby nie rozdawano bezpłatnie mnóstwa broszur, w ogóle bardzo praktycznych, często artystycznie wydanych, stanowiących jednocześnie pożyteczny przewodnik dla turysty i doskonały środek reklamy.

Mapa Szwajcaryi jest jedną z najlepszych w Europie. Atlas Topograficzny Szwajcaryi Siegfrieda, w skali $\frac{1}{25000}$ dla dolin i $\frac{1}{50000}$ dla gór, jest wspaniałem

dziełem. Atlas ten, bardzo tani, kosztuje bowiem 1 fr. arkusz, jest tem użyteczniejszy, że sprzedawany jest na pojedyncze arkusze. Podróżny może prócz tego posługiwać się mapą Dufoura o skali $\frac{1}{100000}$ i co do oberlandu berneńskiego mapą Kümmerli'ego o skali $\frac{1}{200000}$, która przytem wskazuje czas, na odbycie drogi potrzebny.

(C. d. n.)

Przemysł artystyczny

Piękno w życiu.

(Ciąg dalszy).

»Pocóż się zdało przechowywać po akademiach po kilka próbek piękna plastycznego, skoro świat cały staje się brzydkim? Amator esteta zadawała się marzeniami o pięknie w muzeach, kościółkach uczęszczanych bądź co bądź tylko przez wiernych, tymczasem zaś należy walczyć z brzydotą w samym życiu i wygnawszy ją ze świata marzeń, wygnać również ze świata rzeczywistości. Pogląd ten wiąże się z kwestją uwzględnienia piękna w najbliższem naszym otoczeniu. »Nie chodzi się codzień do muzeum, ani co wieczór do opery ale codzień śpiemy w swoim łóżku i oczy zwracamy na tkaniny i sprzęty, które nas otaczają i ci skromni przyjaciele i towarzysze naszego smaku, wpływ mają ogromny na jego wydoskonalenie, rozwój lub zaturę. Istotnie, te cztery ściany, w których tak wielką część naszego życia spędzamy, w których mieszkamy, pracujemy, używamy i tworzymy wywierają poważny wpływ na nasz rozwój estetyczny, jak i na usposobienie nasze, nastroj i uczucia.

Tymczasem urządzenia naszych mieszkań grzeszą w tym kierunku niepomiernie. Z jednej strony należy zarzucić ciągle naśladownictwo przestarzałych stylów, wytwarzające szablon i uwzględnić potrzebę zmiany i urozmaicenia, tkwiącą w ludziach z niezaprzeczoną siłą. Z drugiej zaś strony trzeba koniecznie w urządzeniu swego mieszkania dawać wyraz swojej własnej indywidualności, swoim własnym potrzebom, gustom i upodobaniom. Nietylko stan majątkowy, lub moda, ale i dusza właściciela powinna brać udział przy wyborze jego sprzętów itp. Poprzedzamy na najprostszych i najtańszych materyałach i wykonaniu naszych mebli, ale nie zrzekajmy się naszego własnego ja. Kwestya ta łączy się ściśle z odrzuceniem tandety i blichtru. Otaczanie się imitacyami, łudzenie świadome siebie i innych co do materyału i wartości przedmiotów jest fałszem i oszustwem i powinno być potępiane na równi z każdym innem oszustwem. Tkwi w tem błąd zasadniczy, polegający na tem, że chcemy, aby się mieszkanie nasze, ubranie, ozdoby itp. wydawały droższymi i wykwinniejszymi »czemś lepszym«, niż są istotnie: brązujemy więc gips, a drzewo sosnowe malujemy na dąb i mahoni. Jestto wykroczenie przeciw prawdzie i uczciwości, i szkodzi głębiej pojętym dążeniom estetycznym.

Poza tem przestrzegać należy aby przedmioty i sprzęty nasze odpowiadały swojemu przeznaczeniu

W. Primus i S. Jglicki

Lwów, ul. Jagiellońska 1. 12.

Materye na meble, portiere, firanki, story, dywany, chodniki.
Meble do salonów, jadalni, sypialni
i t. p.

Tapety.

Własna pracownia tapicerska.

i wyrażały w całości, jak i w każdej ze swych części właściwy użytek, do którego zostały przeznaczone. »Nie używajcie złotych pługów i nie oprawiajcie ksiąg rachunkowych w okładki emaliowane. Nie młóćcie zboża rzeźbionymi cepami i nie ozdabiajcie płaskorzeźbą młyńskich kamieni.

Przeładowanie ornamentami i zbytecznymi ozdobami, szkodzące pięknu, ustąpić powinno prostocie i harmonii. Harmonia jest wogóle pierwszorzędnym warunkiem urządzenia mieszkania. Sprawa ta łączy się z jednej strony z wykształceniem estetycznym ogółu, bo tylko człowiek, posiadający poczucie piękna, potrafi dobrać piękne i gustowne przedmioty do użytku codziennego. Z drugiej strony pozostaje to w ścisłym związku z reformą smaku estetycznego w rzemieślniczych, w przemyśle.

Tylko bowiem na tej drodze usunąć się dadzą krzyżące brzydkie przedmioty z wystaw sklepowych, które psują smak ogółu, oraz zmienić się może smutna konieczność, że za tanie pieniądze tylko brzydką i tandetną rzecz nabyć można.

Veron, kreśląc obraz kultury artystycznej starożytnych Aten, kładzie szczególnie nacisk na to, że dzieci wychowywane w otoczeniu piękna, w ciągłym obcowaniu z arcydziełami, nabierały wiadomości i przyzwyczajęń, które przenikały aż do głębi i ogarniały człowieka. Było to kształcenie bezpośrednie i najpotężniejsze.

Obrazki i książki obrazkowe, które od najwcześniejszych lat dostają się do rąk dziecka, wywierają poważny wpływ na jego rozwój estetyczny i mogą stać się pierwszorzędnym narzędziem wychowania estetycznego.

Dotychczasowy poziom tych wydawnictw należał do najniższych i wpływał stanowczo na spaczenie poczucia estetycznego. Książki obrazkowe, pojawiające się na rynku księgarskim, są to przeważnie ohydne fabrykaty, tworzone przez spekulantów nieświadomych szkodliwego wpływu swych produktów. Na zmianę tego stanu rzeczy wpłynąć może tylko czynne wystąpienie prawdziwych artystów, nie uchylających się od tworzenia dla dzieci, dalej wydawców, popierających rzeczy artystyczne, oraz publiczności, kupującej i polecającej jedynie rzeczy dobre i piękne. Specyficzna sztuka dla dzieci istnieć nie może, ażeby więc książka obrazkowa stać się mogła czynnikiem estetycznym, musi odpowiadać wymaganiom prawdziwej sztuki i być stworzoną przez prawdziwego artystę.

(C. d. n.)

Kronika techniczno-przemysłowa

Żużytkowanie odpadków fabryki sody do fabrykacji cementu. »Engineering News« z 7. czerwca br. zawiera naukowo interesującą, a pod przemysłowym względem wielce ważną wiadomość, mocą której zadanie żużytkowania odpadków fabrykacji sody według

procesu Solvaya można uważać za rozwiązane w sposób zadowalający. Rzecz ta jest o tyle ciekawszą, że sam właściciel fabryki niejaki B. Lathbury podaje do wiadomości publicznej świetne wyniki swego wynalazku i to szczegółowo.

W olbrzymiej fabryce tego przedsiębiorcy w Wyandotte, stanu Michigan, nagromadziła się w ciągu 5 lat wskutek codziennego przybytku 110 ton, cała góra odpadków. Gdy wielokrotne próby zużytkowania tych pozostałości dla różnych celów przemysłowych spełżyły na niezem, postanowiono w r. 1897 zrobić doświadczenia z produkcją cementu. Odpadki są białego koloru i składają się z osadu wapna. Zawierają 40% wody, a ponieważ pochodzą z działania amoniaku, nie zawierają siarkanu wapniowego. Ta ostatnia okoliczność szczególnie jest ważna, bo obecność związków siarkowych w odpadkach angielskich fabryk, operujących według procesu Leblanc'a, uniemożliwia ich dalsze zużytkowanie.

Kamień wapienny używany do fabrykacji sody we fabryce amerykańskiej zawiera magnezję. Pomimo iż w odpadkach znajduje się 1% magnezyi, próby produkcji cementu portlandzkiego wypadły tak świetnie, iż postanowiono założyć osobną fabrykę, wyposażoną w najnowsze zdobycze techniczne dla tej gałęzi przemysłu, która to fabryka od września z. r. jest już w pełni ruchu. Cement portlandzki wyrabiany obecnie przez spółkę Michigan Alkali Co. z bezużytecznych przedtem odpadków fabrykacji sody, ma być znakomitej jakości, podczas gdy taniość jego z powodu materiału otrzymanego darmo ułatwia mu wielce konkurencyę.

Zjawiska elektryczne, pojawiające się w urządzeniach przemysłowych. Nader ciekawe jest zjawisko pojawiania się energii elektrycznej w urządzeniach przemysłowych, gdzie obecności jej nie można było wcale przypuszczać. Zdarza się np., że pasy napędne transmisji wszystkie naraz stają się elektryczne. I tak, w jednej fabryce maszyn w sali (fundamentalnie zbudowanej ze sklepieniem i podłogą asfaltową), gdzie ustawione były tokarki, spostrzeżono, że wszystkie pasy napędne tokarek były przewodnikami prądów elektrycznych.

Podobne spostrzeżenie zrobiono i w innej fabryce. Pasy napędne wywiązywały tam tyle prądu, że butelka lejdejska naładowała się w przeciągu 30 sekund i dawała iskry długości 4 cm. Człowiek, stojący na płycie szklanej, gdy przybliżył końce palców do pasa na 10 do 15 cm, otrzymał w przeciągu kilku sekund iskry elektryczne dość znacznej długości. Gdy znaną rurkę Gaislerowską z próżnią powietrza zaopatrzone z jednego końca w pendzel druciany, który ssął elektryczność z pasów, a z drugiego końca połączono ją drutem metalowym z ziemią, to jak tylko pendzel dotknął pasa natychmiast okazywała wspomniana wyżej rurka wspańnięte zjawisko świecenia żarem. Zapomocą badań nader ścisłych stwierdzono, że dynamomaszyna, znajdująca się w tejże fabryce, na zjawisko to nie miała najmniejszego wpływu.

Magazyn towarów modnych męskich i galanteryjnych

Adama Przylibskiego

we Lwowie, plac Halicki 3 — poleca

Bieliznę męską najlepszego gatunku białą i kolorową, ze znaną marką ochronną „Lwem”. Rękawiczki. Kapelusze twarde i miękkie. Krawaty w wielkim wyborze. Chusteczki jedwabne, batystowe i płócienn. Szkarpetki i pończochy. Kaftaniki i spodnie jedwabne, wełniane i bawełniane. Parasole jedwabne, półjedwabne i wełniane damskie i męskie. Obuwie dla Pań i Panów. Pantofle damskie i męskie. Kałosze, Torby, kuferki, paski do pleców. Szczotki grzebienie. Perfumerye z fabryk krajowych, francuskich i angielskich. — **Zamówienia zamiej. skutecznie się odwrotną pocztą, nie licząc kosztów opakowania.**

W pewnej drukarni tkanin w Turynii spostrzeżono na maszynie parowej 120-konnej, świeżo zmontowanej, bardzo silne wywiązywanie się elektryczności. Z pasa głównego można było wziąć prąd ustawicznie płynący, który dawał iskry 30 cm. długości. Wyładowanie było, podobnie jak i w innych przypadkach, błękitno świecące i sprawiało, po dotknięciu palcem, który służył jako wyrównywacz, uczucie silnego ułucia, co, jak wiadomo, jest oznaką istnienia wielkiego napięcia elektrycznego.

W młynach można również zauważyć, że pasy napędne zawierają prąd elektryczny. Wytwarzanie się iskieł może się tu stać łatwo powodem zapalenia się pyłu mącznego, a tem samem i wzniesienia pożaru. Szczególniej grozi niebezpieczeństwo przy używaniu t. zw. kamieni francuskich. Składają się one bowiem z pojedynczych kawałków, a trzymają razem zapomocą obręczy żelaznych, zwykle niepołączonych wzajemnie ze sobą. Wskutek izolowanego położenia tych obręczy wytwarza się w nich elektryczność, spowodowana tarcie lub influencją, i nagromadza, a następnie stara się się wyrównać i wyładować przy wydobywaniu się iskieł, co staje się przyczyną zapalania. Aby temu zapobiedz, należy wszystkie pojedyncze części kamienia połączyć ze sobą zapomocą przewodników.

Zauważono, że elektryczność może się wytwarzać także w kotłach parowych; odkrycie podobne zrobiono najpierw w Anglii. W laboratoriach fizycznych już dawno sprawdzono, że przy obracaniu kurków, znajdujących się na kotłach, otrzymuje się dość silne uderzenia elektryczne. Na zasadzie tych spostrzeżeń zbudowano nawet maszynę do wydobywania elektryczności zapomocą pary, działanie tej maszyny było zdumiewające, tak, że dorównywała poniekąd dzisiejszym dynamomaszynom. Kocioł miał $\frac{1}{2}$ m średnicy, 900 mm długości, a w celu odizolowania go, postawiony był na płytach szklanych. Ze dzwonu parowego wychodziły na zewnątrz 4 rury zaopatrzone w dysze wylotowe, które można było zdejmować. Zapomocą tej maszyny przy ciśnieniu pary 6 atm. naładowano w przeciągu $\frac{1}{2}$ minuty baterię akumulatorów, mającą 3500 m² powierzchni płyt. Gdy nałożono dysze wylotowe drewniane, kocioł stał się ujemnie elektryczny, a prąd pary dodatnio elektryczny, co również miało miejsce przy dyszach metalowych i szklanych. Po wpuszczeniu do dysz kilku kropel oleju terpentynowego, przebieg stawał się odwrotny i kocioł był dodatnio elektryczny, a prąd pary ujemnie.

Gdy zaczęto badać to podziwiania godne zjawisko energii elektrycznej, przypuszczano z początku, że przyczyna jego tkwi w wytwarzaniu się pary w kotłach, a jednak tak nie jest, co okazuje się stąd, że elektryczność znika natychmiast, skoro tylko otworzymy zawór bezpieczeństwa kotła badanego, chociaż wytwarzanie się pary trwa bez przerwy. Zapomocą doświadczeń sprawę tę wyjaśniono i przekonano się, że jako przyczynę wytwarzania się elektryczności należy uważać tylko tarcie pary (gwałtownie wylatującej) o ścianki rur wylotowych. Objaśnić zaś daje się to w sposób następujący: Jeżeli kocioł parowy i maszyna połączone są z ziemią zapomocą złych przewodników, a ich fun-

damenty spoczywają na bardzo suchym gruncie, zasilanie zaś kotła następuje również ze zbiornika izolowanego, to przy pewnej nieszczelności kotła, po zetknięciu się prądu pary z przedmiotami połączonymi z ziemią zapomocą przewodnika, następuje naładowanie kotła elektrycznością. Jeżeli teraz staniemy na przeciwnym elektrycznym prądzie pary, to łatwo już możemy sobie wytłumaczyć, dlaczego otrzymujemy iskry, sami bowiem wówczas tworzymy biegun ujemny, a względnie dodatni. Również, gdy dwie maszyny połączone są pasami napędnymi, a każda z nich stoi na suchym fundamencie, to pas będzie prędko nagromadzał elektryczność, a po dotknięciu go otrzymamy iskry. Dalsze potwierdzenie powyższego objaśnienia otrzymamy jeszcze stąd, że spostrzeżenia te robiono tylko przy suchym powietrzu, gdy grunt nie był nasiąknięty wilgocią.

Nadesłane

W celu obudzenia żywszego ruchu w przemyśle naszym, okazania postępu i rozwoju w rolnictwie i przemyśle rolniczym okręgu wadowickiego, wywołania emulacji między przemysłowcami, tak fabrykantami jak i rękodzielnikami pow. bialskiego, myślenickiego, wadowickiego, żywieckiego i sąsiednich ognisk przemysłu polskiego, skłonienia z jednej strony naszej publiczności do czynnego interesowania się i popytu za wyrobami swojskimi, z drugiej zaś strony ułatwienia naszym kupcom zaopatrywania się w wyroby krajowe, postanowił Komitet zawiązany 17. lutego 1906 r. z pośród wszystkich sfer tutejszych mieszkańców — urządzić w roku 1907 z końcem sierpnia i na początku września Wystawę przemysłowo-rolniczą w Wadowicach.

Komitet pragnie przez tę wystawę, ułatwiając bezpośrednie zetknięcie się konsumentów wytwórców i kupców, zapoznać ich, zbliżyć do siebie i wywołać zaufanie we własne siły i wytwórczość, a z porównania jakości i ceny produktów rolnych i wyrobów wyłoni się w przyszłości wzajemne wspieranie na korzyść uprzemysłowienia kraju i ogólnego dobrobytu. Oddziałą też to z czasem bezwarunkowo na powstrzymanie naszych sił roboczych od corocznych wędrówek do Prus i Saksonii, jak skoro znajdą one lepsze wynagrodzenie za pracę w własnym kraju, a tym sposobem uchroni się lud nasz od demoralizacji na obczyźnie. W tym duchu działając zapraszamy wszystkich P. T. Panów rolników i przemysłowców do wzięcia licznego udziału w postanowionej wystawie i przygotowania się w ciągu roku, aby ten popis dał dokładny obraz naszego postępu i kultury. W sprawach wystawy należy się zwracać do Komitetu wykonawczego, adresując listy do Dyrektora inż. Kazimierza Kłębковского w Wadowicach.

Wilgoć i grzyb domowy najsilniejsze usuwam raz na zawsze moim patentowanym sposobem (impregn. „glazurną”). Liczne uznania za roboty wykonane od lat 10 w kościołach, pałacach, dworach etc. Gwarancja 10 lat.

Impregnowane przeciw owadom **PŁYTY Z PREPAROWANEJ SŁOMY** (własny patent) do budowy domów, willi, lodowni, **ścian działowych** lekkich, okładanie ścian zimnych murowanych lub drewnianych. Fr. Mossoczy fabryka glazurny i pat. płyt słomianych, Lwów, Hetmańska 12.

Korespondencje i pieniądze można także przysyłać do Spółki budowniczych (dla F. Mossoczego) Lwów, Hetmańska 12.

Topolszica

w cudownie uroczem położeniu — o niezrównanie łagodnym klimacie

w Alpach styryjskich

10 minut od stacyi kolei południowej **Schönstein** (za Cyleą).

Kupacya fizykalno-dyetyczna.

Kapiele powietrzne, słoneczne, świetlne, elektryczne, wodolecznictwo, gimnastyka, naturalne termy.

Dr. Gustaw v. Huttern

główny kierownik zakładu (były długoletni kierownik u Riklego w Veldes)

Prospekty wysyła się na żądanie.

(Sezon od 15. maja do 1. października).

WYTWORNA ILUSTRACJA TYGODNIOWA - -

„ŚWIAT“

KILKADZIESIĄT ILUSTRACJI W KAŻDYM NUMERZE, KARTY ALBUMOWE, POWIEŚCI, NOWELE, ARTYKUŁY Z ŻYCIA I SZTUKI. KWARTALNIE 6 K. KRAKÓW, ZYBLIKIEWICZA 1.

Zwiewła Historia Sztuki

Dra J. S. Zubrzyckiego

szczególnie uwzględniająca historję
Sztuki w Polsce.

Do nabycia we wszystkich księgarniach.

Impregnowane

płótna nieprzemakalne

(wańtuchy — Wasserdicht)

na płachty nieprzemakalne z uszyciem i okuciem
po 2 kor. za 1 m² poleca

I. galicyjska fabryka worków i płócien impregnowanych

Jan Bieniek w Dębicy.

Kto chciałby 4000 koron suto oprocentować, niech wejdzie ze mną do spółki eksploatawania drobiu sztucznie za pomocą moich maszyn automatycznych.

W tym celu posiadam obok drogi kulparkowskiej tuż przy przystanku kolei Kulparków parcelę 900 sążni i budynki drewniane na urządzenie w nich wylęgarni i matki sztucznej. Łaskawe zgłoszenia pisemne

EMIL PREYER,

mechanik c. k. poczty i telegr. gł. poczta Lwów
lub osobiście na miejscu (Droga Kulparkowska).

Gwarectwo naftowe i woskowe „Niebyłów“

we Lwowie

zatwierdzone dekretem c. k. starostwa górniczego w Krakowie

z dnia 14 kwietnia 1906 l. 1497

nabyło od „Syndykatu Niebyłowskiego“ znaczne kompleksy terenów naftowych i woskowych w Niebyłowie, w mioczeńskiej formacji solnej (górnym oligocenie). Tereny te obejmują między innymi przeważną część znanej parceli „Ropienki“ o kilkuset starych „duczkach“ (płytkich studniach naftowych).

Walne zgromadzenie gwarków z dnia 5. czerwca br. uchwaliło rozpocząć roboty wiertnicze.

Emitowano 106 kuksów (listów udziałowych). Każdy kuks może być podzielonym na 10 parcyatów (części). Kuksy i parcyaty wydaje c. k. okręgowy urząd górniczy w Stanisławowie.

Przewodniczącym komitetu nadzorczego jest Wny **Leonard Wiśniewski**, poseł na Sejm krajowy. Dyrektorami są Wn dr **Jan Deskur**, dyrektor Banku parcelacyjnego we Lwowie, **Kazimierz Gąsiorowski**, inżynier górniczy we Lwowie i dr **Wiktór Ungar**, adwokat krajowy w Drohobyczu.

Obecna (emisyjna) cena kursu wynosi 700 kor., a parcyātu ($\frac{1}{10}$ część kursu) 80 kor. Walne zgromadzenie gwarków z dnia 5. czerwca b. r. wstawiło wpłatę na roboty kopalniane od kuksu po 800 kor., a od parcyātu po 80 kor. Kwoty zaliczone na wpłaty będą od dnia rozpoczęcia robót kopalnianych na rzecz wpłacającego gwarka na 4 prc. oprocentowane.

W myśl powszechnej ustawy górniczej nad ochroną praw gwarków (właścicieli kuksów i parcyatów) czuwa władza górnicza, kontrolująca działalność Zarządu gwarnictwa.

Generalne zastępstwo sprzedaży kuksów i parcyatów otrzymała firma

Ostrowski i Cudek

Dom handlowy dla interesów przemysłowo-naftowych, Lwów, Kopernika l. 21.
która udziela w tej mierze informacji.

Przegląd - Techniczny

Tygodnik poświęcony sprawom techniki
i przemysłu.

Adres Redakcyi i Administr.:
Warszawa, Włodzimirska 3.

PRZEDPŁATA:

W Warszawie: rocznie 10 rub., półrocz. 5 rub., kwartalnie 2-50 rub.; z przesyłką rocz. 12—, półrocz. 6—, kwart. 3— Numer pojedynczy 30 kop.

CENA OGŁOSZEŃ:

Jednorazowo za całą stronę rub. 13, za półstr. 8—, za ćwierć str. 4—, za jedną ósmą 2-50, za jedną szesnastą rub. 1-50.

SPÓŁKA NAFTOWA

„RYPNE“

**zawiązała się dla eksploatacji terenów naftowych
na których już nabyła prawa górnice.**

(W pierwszym rzędzie Rypne, obok Niebytowa.)

Skład Rady zawiadowczej:

Załoziński Roman, profesor, *prezes.*

Dr. Ballaban Teodor, lekarz, *wiceprezes.*

Dr. Bartoszewicz Stef., sekr. kraj. Tow. naft.

Dr. Diamand Bernard, dyrektor rafinerii.

Marya Markiewicz-Jodko, właśc. dóbr.

Podhorodecki Włodzimierz, architekt.

Dr. Ungar Wiktor, adwokat.

Dr. Wittlin Bernard, adwokat.

Inż. Wolski Wacław, przemysłowiec.

Skład Komisji rewizyjnej:

Dr. Władysław Stesłowicz, sekretarz lwowskiej Izby handlowo-przem.

Dr. S. Wassermann, adwokat.

Alfred Głowiński, właściciel dóbr.

Skład Dyrekcyi:

Dr. Edward Lilien, adwokat.
Lwów.

Inż. Edmund Libański.
Lwów.

Arnold Horowitz, przemysłowiec.
Rypne.

Bliższych wyjaśnień udzielają i przyjmują zgłoszenia do udziału w Spółce:
członkowie Dyrekcyi oraz Administracya „PRZEMYSŁOWCA“.

Wpisowe do Spółki wynosi 10 koron.

Udział jeden . . . 200 „

Czasopismo techniczne

Organ Tow. politechn. we Lwowie.

Ogólnego zbioru rocznik XXIX.

Wychodzi dnia 10. i 25. każdego miesiąca.

Przedpłata z przesyłką pocztową wynosi:
w Austrii rocznie 18 kor., w Niemczech
15 mk., w Rosyi 7 rb

Numer pojedynczy kosztuje 1 kor.

Redakcja i administracja

znajduje się

przy ulicy Zimorowicza l. 14. (II. p.)

Artyst. zakład rytowniczy

MAKSA GLASERMANA

23 Lwów, ul. Sykstuska l. 17

wykonuje gustownie i tanio:

stampilie kauczukowe
i metalowe, tablice i na-
pisy z metalu lane i mo-
siężne grawirowane,
numeratory i stemple
datowe, marki pieczęt-
kowe, odznaki dla stra-
ży, obcigi do plomb
i t. p.

14 Kosztorysy bezpłatnie. 65

Fabryka surogatów kawy w Horodence,
poszukuje kilku zdolnych podró-
żujących agentów handlowych. pracujących
wyłącznie w dziale artykułów spożywczych.

Tkálnia korczyńskich płócien
domowych i czysto lnianych webowych

stosownych na Koszule. Przescieradła bez szwu.

Dymy, Ręczniki, Dreliszki, Ścierki i t. p.,
Kamgarny, Szewioty, bardzo doborowe ma-
terye na jesienne i zimowe ubrania dla
Mężczyzn, Dam i Dzieci.

Po umiarkowanej cenie poleca i wysyła
próbki z oceną na żądanie darmo i oplatnie

Tkálnia płócien Józefa Jórassa

„Pod opieką Najśw. Rodziny“

w Korcynie (obok Krosna).

Pierwszy krajowy
zakład artgraficzny
**ELEKTRYCZNE
URZĄDZENIA**

M. HEGEDÜS
LWÓW
ul. Kopernika 8.

WYKONUJE
ARTYSTYCZNIE:
KUSZE DRUKARSKIE
WSZELKIEGO RODZAJU
DLA ILUSTRACJI KSIĄŻEK
DZIENNIKÓW CZASOPISM
ANONSÓW CENNIKÓW I T.

FOTOCYNOGRAFIA
AUTOTYPIA
CHROMOTYPIA
FOTOLITOGRAFIA
SWIATŁODRUK

SECESSION
LWÓW
ul. Kopernika 8.

POWIEKSZENIA DO NATURALNEJ WIELKOŚCI PO NAJNIŻSZYCH CENACH.
KUSZE PRZECHODZĄ SIĘ NAŚLAADOWNICTWO ZASTRZEŻONE.

36 Pierwsza 5

Krajowa Fabryka
wyróbów masarskich

A. Pinkelsteina

we Lwowie

plac Gołuchowski l. 2.

poleca swe znane wyroby

wędlin, salami i t. d. 57

Patenty

na wynalazki

wyjednywa 15

Kazimierz Ossowski

Biuro patentowe

Petersburg, Wozniesieńskijski pro-
spekt 3.

65

Młody człowiek 24 lat
szuka posady, jako chemik
lub samodzielny laborant
w żelaznych fabrykach, ce-
mentowni, lub chemicznej
fabryce.

600-800 koron da
człowiek
młody, żonaty, inteligentny
(uniwersytet), Królewski za
wyróbenie odpowiedniej po-
sady. — Pożądane zajęcie
w cukrowni. — Świadcstwo
z odbytej kampanii w cha-
rakterze chemika posiada.
Oferty z warunkami do 1.
września: Zakopane, poste-
restante „Interes“.

Goleszowska fabryka Najlepsze polecenia na żądanie do usług
cementu portlandzkiego

Golezów

(stacja kolei, poczta i telegraf na miejscu).

Roczna produkcja 1,200.000 — 1,500.000 etn. metr. portland-cementu.

Zawsze jednostajny — pierwszej jakości — najprzedniejszej miakkości.

132 Przewyższa znacznie przepisy normowane przez Stow. austriackich inżynierów i architektów. 58

SPECYALNOŚĆ: cement do wyrobu posadzek i kamienia sztucznego
rur i dachówek cementowych.

Roman-cement
Wapno skaliste

7

Upraszamy uprzejmie o powoływanie się przy zamówieniach na ogłoszenia „Przemysłowca“.

Spółka kredytowa budowniczych

stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką
we Lwowie ul. Hetmańska l. 12. p. I.

Dostarcza swoim członkom wszelkich materiałów budowlanych wagonowo i w różnych ilościach jako to: Wapno, cegłę, cement, gips, wapno hydr., drzewo budulcowe, żelazo, blachę, piece kałowe, cegłę i glinę ogniotrwałą, płytki kamionkowe, cementowe wyroby, asfaltowe wyroby, kamień tarnopolski, trembowelski, polański i demiański, patent. drzewiczki kominowe i wentylacyjne, powielacze ciepła do pieców oszczędzające 50% paliwa, płyty słomiane i gipsowe, posadzki deszczukowe i ksyolitowe nieprzemakalne i t. d. Udziela kredytów na weksle, skrypta dłużne, hipoteki, cesye i t. d. składa za swych członków kaucye budowlane. Przyjmuje wkładki oszczędności na 4½%.

Od udziałów płaci dywidendę; dotychczas płaciła zawsze 5%. Z czystych zysków tworzy fundusz zaopatrzenia dla wdów i sierót po członkach. Statuty, wszelkie ceny i wyjaśnienia udziela zawsze najchętniej

Zarząd.

Wodociągi

dla miast, gmin, folwarków, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych itd.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. — Ustawianie pomp

Instalacje domowe z klozetami i łazienkami.

Łaźnie, mechaniczne pralnie, suszarnie i t. d.

projektuje i wykonuje

Aleksander Wiktor Świetlik

we Lwowie, Szopena 6. Telefon Nr. 737.

Ęgzaminowany maszynista

oraz monter różnych konstrukcji maszyn, obznajmiony również z instalacjami oświetlenia elektrycznego poszukuje posady.

M. M. poste restan. Borysław.

Rządowo

uprawniona

Fabryka wód mineralnych sztucznych i specjalnie leczniczych

37

pod firmą

14

K. Rząca i Chmurski

w Krakowie, ul. św. Gertrudy 4.

wyrabia pod kontrolą Komisji przemysłowej Tow. lek.
Krak. polecone przez toż Towarz.

Wody mineralne

odpowiadające składem chemicznym wodom: Bilińskiej, Gieschüblerskiej, Selterskiej, Vichy, Marienbadzkiej, Hamburg, Kissingen tudzież

specjalnie lecznicze

jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną, oraz wody lecznicze normalne z przepisu prof. Jaworskiego.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach.

Cenniki na żądanie franco.

Główny skład

65

we Lwowie w aptecce J. Wiewiórskiego

ul. Halicka 5.

Pierwsza krajowa fabryka akumulatorów SYSTEMU Dr. Z. STANECKIEGO

Lwów, ul. Kopernika l. 46.

PRAWO patentowe zastrzeżone we wszystkich krajach Europy i w Stanach Zjednoczonych Ameryki północnej.

PIERWSZORZĘDNE referencje oraz opinie największych powag naukowych i fachowych.

UZNANIE znakomitych rezultatów osiągniętych praktycznie na olbrzymiej baterii funkcjonującej w Zakładach elektrycznych król. stoł. m. Lwowa.

Dostarcza wszelkiego rodzaju akumulatory od najdrobniejszych do celów prywatnych, medycznych, naukowych, rolniczych i przemysłowych, jako też największe baterie do oświetlania i przenoszenia siły. Akumulatory przenośne do automobilów, oświetlania wozów itp. Informacje, porady techniczne i kosztorysy bezpłatnie.

Nr. telefonu 157, 179. 14.

Zakład gazowy miejski

we Lwowie — dostarcza

Maż pogazową (ter)

wypróbowany środek do ochrony drzewnych materiałów budowl. przeciw gniciu.

Skład maszyn do szycia, rowerów, gramofonów oraz zegarków złotych, srebrnych i towarów jubilerskich. **Józef Becher w Stryju.**

WODOCIĄGI

dla miast, miasteczek, gmachów publicznych

projektuje i wykonuje firma

August Löw i Sp.

LWÓW, ul. Kołłątaja l. 6.

Adres telegramów: „KALORYA“ — LWÓW.

Ogrzewanie centralne

wszelkich systemów

Łaźnie, łazienki, pralnie, suszarnie, wszelkie urządzenia mechaniczne. Poszukiwanie i uchwycenie źródeł, wiercenie studzien, ustawianie pomp. Instalacje domowe z łazienkami i klozetami.

Generalne zastępstwo dla Galicyi i Bukowiny patentów. łazienek szafkowych „The Elkay Syndicate“ w Londynie. (w)

Krajowy Związek Przemysłowy

AGENCYA HANDLOWA WYDZIAŁU KRAJOWEGO

we Lwowie, ulica Chorążczyzny l. 17.

Przyjmuje zastępstwa fabryk krajowych i utrzymuje agencję handlową. Pośredniczy w eksporcie wszystkich kraj. produktów.

UTRZYMUJE BAZARY KRAJOWE:

we Lwowie, Hotel Georgea, — w Krakowie, Rynek główny l. 20, w Nowym Sączu, ul. Krakowska l. 7. — w Przemyśle, ul. Franciszkańska

które polecają

sukna, prośna, dreluchy, barehany, makaty, kilimty, wyroby koszykarskie, zabawki i wogóle wyroby krajowego przem. tak fabrycznego jak i domowego.

Informuje w kwestyach rodzimego wytwórstwa i handlu.

JÓZEF GORECKI

Fabryka siatek, mebli, konstrukcyi żelaznych i wyrobów ornam. kutych

W KRAKOWIE,

ul. św. Wawrzyńca l. 26. — Telefon Nr. 277.

Magazyn: ul. Starowiślna l. 44 (parter).

wykonuje wszelkie roboty ornamentalne, kute, konstrukcyjne budowlane i plecionki z drutu, drutowe kraty do ogrodzenia ogrodów, lasów, podworców, zwierzyńców itp. siatki do przesypywania płasku i ochronne do okien, Łóżka żelazne zwykłe i angielskie z materacami sprężynowymi oraz wkłady sprężynowe do łóżek drewnianych. — Druk kolczasty i »Wzdętochrony« do ratowania koniczyną wzdętego bydła. — Ceny przystępne kosztorysowe. — Termin ściśle zachowany. — Cenniki na żądanie darmo i oplat.

Adres telegramów:
JÓZEF GORECKI - KRAKÓW.

Architekci

J. SOSNOWSKI & A. ZACHARIEWICZ

krajowe przedsiębiorstwo robót betonowo-żelaznych konstruujące ogniotrwałe, żelazno-betonowe - - - -

(BÊTONS ARMÉS)

Systemu Hennebique.

EXPOSITION UNIVERSELE 1900.

GRAND PRIX

Wystawa Jubileuszowa we

Lwowie 1902

zaszczytne uznanie.

STROPY, MOSTY, TUNELE, FUNDAMENTA, KANALIZACYE, ZBIORNIKI, FABRYKI, MŁYNY, PILOTY BETONOWE i t. p.

Wstępno projekta i przedmiary bezpłatnie.

Lwów, ul. Na Błonie 3.

FILIA

Kraków, ul. Szpitalna 17.

Telefon 470.

65

Upraszamy uprzejmie o powoływanie się przy zamówieniach na ogłoszenia „Przemysłowca”.

16

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych,
domów prywatnych i t. d.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. Wiercenie studzien. Ustawianie pomp.
Instalacje domowe z klozetami, łazienkami i t. d.

projektują i wykonują:

Inż. Leonard Nitsch i Ska, Kraków, ul. Kolejowa l. 18.

Najlepsze referencye z dotychczas wykonanych robót. — Kosztorysy bezpłatnie.

65

Centralne

14

Ogrzewanie

wszelkich systemów

i WENTYLACYE

Łaźnie, Mechaniczne pralnie, suszarnie i t. d.

Po tym
szyldzie
poznaje się
sklepy

w których
sprzedaje się
Singera
maszyny do
szycia

Singer Co. Tow. Akc. maszyny do szycia

Lwów, Plac Halicki, filia Grodecka 30.

Nowe tereny roponośne w Galicyi.

Tereny naftowe w Rypnem

(Opis wraz z orzeczeniem rzeczoznawców
prof. Tietze'go i prof. Zubera.)

(Z MAPĄ TERENU ROPONOŚNEGO.)

Do nabycia w Dyrekcyi Spółki naftowej „Rypne”
(Lwów 3-go Maja 5) oraz w Administracyi Przemysłowca
bezpłatnie.

Patenty

na WYNAŁAZKI WYJEDNYWA

inż. St. Dzbański

Wiedeń, Lindengasse Nr. 2.

Międzynarodowe biuro
patentowe.

65

Fizykalno-dyetyetyczna lecznica

Dr. Tarnawskiego w Kossowie

za Kołomyją stacya kolejowa Zabłotów

otwarta do końca października.

14

MASARNIA

32

Franciszka Jchniowskiego

we Lwowie ul. Batorego 4.

poleca szynki uznane ogólnie za najlepsze w smaku
oraz wszelkie inne wędliny, nieznanej dobroci
również wielki zapas smalcu i słoniny.

85

39

Karol Hornung

Lwów, Szpitalna 40.

Telefon nr. 353.

Parowa fabryka stolarska

wykonuje roboty budowlane, posadzkowe, urządzenia kościelne
i szkolne, tak w miejscu jak i na prowincyę
po umiarkowanych cenach.

65